जीवीतास धोका असणाऱ्या व्यक्तींना पोलीस संरक्षण देण्याबाबत मार्गदर्शक सूचना

महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग
शासन निर्णय क्र.एसयुटी-१०१४/प्र.क्र.२४९/विशा-४
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक:- ०४ जानेवारी, २०१८

संदर्भ : शासन परिपत्रक, गृह विभाग क्र.एस.एस.ए./१०/२०००/१/विशेष-४ दि.०३.०१.२०००

प्रस्तावना:-

राज्य शासनाने संदर्भीय दिनांक ३ जानेवारी, २००० रोजी निर्गमित केलेल्या शासन परिपत्रकान्वये जीवीतास धोका असणा-या खाजगी व्यक्तींना पोलीस संरक्षण देण्याबाबत मार्गदर्शक सूचना विषद केल्या आहेत. सन २०१६ मध्ये याविषयाबाबत मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल जनहित याचिका क्र.७७/२०१६ च्या सुनावणीमध्ये मा.उच्च न्यायालयाने दिनांक २० सप्टेंबर, २०१७ रोजी असे आदेश पारित केले आहेत की, राज्य शासनाने संदर्भीय परिपत्रकान्वये देण्यात येणाऱ्या पोलीस संरक्षणाची व्याप्ती / मर्यादाबाबत सूचना / मते मागविण्यात यावीत व या परिपत्रकाचा पुनर्विचार / पुन:परीक्षण करुन सुधारित शासन निर्णय निर्गमित करावा. त्यानुसार राज्य सरकारने सर्व संबंधित हितधारकांशी विविध मुद्यांवर विचारविनिमय/ चर्चा करुन, त्यांचे मत घेऊन सदर परिपत्रकाचा पुनर्विचार/ पुन:परीक्षण केले आहे. याबाबत संबंधितांनी व्यक्त केलेल्या मतांचा योग्य तो विचार करुन जीवीतास धोका असणाऱ्या व्यक्तींना पोलीस संरक्षण देण्याबाबत नवीन मार्गदर्शक सूचना तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. याबाबत खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन निर्णय:-

जीवीतास धोका असलेल्या व्यक्तींना पोलीस संरक्षण देण्याबाबत शासनाचे दि.३ जानेवारी, २००० चे परिपत्रक व त्यापूर्वीची सर्व परिपत्रके या शासन निर्णयानुसार अधिक्रमित करण्यात येत असून खालीलप्रमाणे नवीन मार्गदर्शक सूचना विषद करण्यात येत आहेत.

१. सर्वसाधारण परिस्थितीत, एखाद्या व्यक्तीला हक्क म्हणून किंवा केवळ पद्धत म्हणून पोलीस संरक्षण मिळू शकणार नाही. तसेच पोलीस संरक्षण ही काही वस्तू नाही की जी, खरेदी करता येईल तसेच सेवाही नाही की जी सेवाशुल्क अदा करुन मिळवता येईल. परंतु जर एखाद्या योग्य प्रकरणात, एखाद्या व्यक्तीच्या जीवीतास खरोखरच धोका असेल किंवा धोका असण्याचे काही कारण असेल, तर जनहित जपण्यासाठी, सदर व्यक्तिला पोलीस संरक्षण देणे व त्याला असलेल्या धोक्याला अनुसरुन पोलीस संरक्षणाची व्याप्ती वाढविणे हे राज्य सरकारचे कर्तव्य आहे, यात कोणतीही शंका नाही. अशा प्रकरणामध्ये जीवीतास धोका असण्याचे कोणतेही कारण / परिस्थिती असेल व धोक्याचे प्रमाण कितीही असले तरी त्याला संरक्षण देणे हे राज्य सरकारचे कर्तव्य आहे. अशा प्रकारच्या धोक्याचे स्वरुप विचारात घेऊन पोलीस संरक्षण दिले पाहिजे किंवा नाही, तसेच किती

प्रमाणात दिले पाहिजे, संरक्षणाचा कालावधी किती असला पाहिजे किंवा कोणत्या दर्जाचे / वर्गाचे पोलीस संरक्षण दिले पाहिजे याचा निर्णय घेण्यात यावा.

२. या शासन निर्णयामध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांची पूर्तता झाल्याशिवाय कोणत्याही व्यक्तीला पोलीस संरक्षण दिले जाऊ नये. सदर मार्गदर्शक सूचना सर्व खाजगी व्यक्तींना, तो / ती कोणीही असेल किंवा कोणत्याही पदावर कार्यरत असेल किंवा पद सांभाळत असेल, त्यांना पोलीस संरक्षण देण्यासाठी लागू राहतील. सदर मार्गदर्शक सूचना शासकीय पद धारण केलेली व्यक्ती, संविधानिक पदावरील व्यक्ती तसेच ज्यांना गृह मंत्रालय, भारत सरकार यांच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार यापूर्वी संरक्षण पुरविण्यात आले आहे किंवा ज्यांना असे संरक्षण देणे गरजेचे आहे अशा व्यक्तींस लागू होणार नाहीत.

३. या मार्गदर्शक सूचनांनुसार एखाद्या व्यक्तीस पोलीस संरक्षण देतांना, त्या व्यक्तीचे सामाजिक स्थान / प्रतिष्ठा काय आहे याचा विचार न करता, केवळ त्याच्या जीवीतास असणा-या धोक्याचे स्वरुप व परिमाण याचा विचार करण्यात यावा. संबंधित पोलीस अधिक्षक किंवा पोलीस आयुक्त हे (त्या-त्या प्रकरणानुसार) पोलीस संरक्षण द्यायचे किंवा नाही हा निर्णय घेण्यास सक्षम असतील व तो त्यांचाच अधिकार असेल.

४. एखाद्या व्यक्तिला पोलीस संरक्षण द्यायचे किंवा नाही, त्याची व्याप्ती व कालावधी किती असेल हा निर्णय संबंधित पोलीस अधिक्षक किंवा पोलीस आयुक्त (त्या-त्या प्रकरणानुसार) यांनीच घ्यावा. तसेच, पोलीस संरक्षण देऊ केलेल्या व्यक्तीस सदर संरक्षण कसे व किती असावे याची हक्क म्हणून मागणी करता येणार नाही.

५. एखाद्या व्यक्तीच्या जीवीतास धोका आहे अशी विश्वासार्ह माहिती प्राप्त झाल्यानंतर किंवा कोणत्याही व्यक्तिकडून लिखित स्वरुपात तशी तक्रार मिळाल्यानंतर, अशी माहिती / तक्रार याची सत्यता तपासण्याकरिता अत्यंत तातडीने प्राथमिक चौकशी केली जावी. या तपासणीमध्ये, केवळ सदर धोक्याचा प्रकार व गांभीर्य याचा विचार न करता सदर धोक्याचे स्त्रोत याचाही विचार करण्यात यावा. जर अशा माहितीमध्ये / दाव्यामध्ये / तक्रारीमध्ये सकृतदर्शनी तथ्य आढळले तर धोक्याच्या स्वरुपास अनुसरुन आवश्यक ते पोलीस संरक्षण तातडीने पुरविण्यात यावे.

६. प्राथमिक चौकशीनंतर पुरविण्यात आलेल्या पोलीस संरक्षणाबाबत प्रकरणांची लवकरात लवकर सविस्तर चौकशी करण्यात यावी. अशा चौकशीत प्राप्त माहिती / दावा किंवा तक्रारीमध्ये तथ्य आढळले नाही तर पुरविण्यात आलेले पोलीस संरक्षण तात्काळ काढून घेण्यात यावे.

७. या उलट सविस्तर चौकशीत प्राप्त माहिती/ दावा किंवा तक्रारीमध्ये पुरेसे तथ्य आढळल्यास, सदर धोक्याचे स्वरुप व गांभीर्य विचारात घेऊन पोलीस संरक्षणाची व्याप्ती व कालावधी निश्चित करण्यात यावा.

८. पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आलेल्या प्रकरणांचा आढावा घेण्यासाठी पोलीस आयुक्त व पोलीस अधीक्षक स्तरावर खालील समिती गठीत करण्यात येत आहे. सदर समितीने दर तीन महिन्यांनी बैठक घेऊन पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आलेल्या व्यक्तींना असणाऱ्या धोक्याचा आढावा घ्यावा व त्यानुसार त्या व्यक्तींस पुरिवण्यात आलेले पोलीस संरक्षण वाढवायचे किंवा कमी करायचे किंवा पूर्णत: काढून घ्यायचे याचा निर्णय घ्यावा.

अ) पोलीस आयुक्त स्तरावरील समिती

१.	पोलीस आयुक्त / सह पोलीस आयुक्त	अध्यक्ष
२.	अतिरिक्त पोलीस आयुक्त / पोलीस उपायुक्त (विशेष शाखा)	सदस्य सचिव
३.	पोलीस सह आयुक्त / अतिरिक्त पोलीस आयुक्त (गुन्हे शाखा)	सदस्य
४.	पोलीस उपायुक्त (संबंधित परिमंडळ)	सदस्य

ब) जिल्हा स्तरीय समिती

१.	पोलीस अधिक्षक	अध्यक्ष
२.	पोलीस उप अधिक्षक (मुख्यालय)	सदस्य
३.	पोलीस उप अधिक्षक / पोलीस निरीक्षक (संबंधित युनिट) स्थानिक गुन्हे शाखा	सदस्य सचिव
४.	पोलीस निरीक्षक (जिल्हा विशेष शाखा)	सदस्य

९. पोलीस महासंचालकांच्या अध्यक्षतेखाली खाली दर्शविल्याप्रमाणे एक राज्यस्तरीय आढावा समिती गठीत करण्यात येत आहे. सदर समितीने दर सहा महिन्यांनी राज्यातील सर्व पोलीस आयुक्त आणि पोलीस अधिक्षक यांनी पोलीस संरक्षण देण्यासंदर्भात घेतलेल्या निर्णयांचा आढावा घ्यावा. सदर आढावा घेतल्यानंतर, संबंधित व्यक्तीचे पोलीस संरक्षण चालू ठेवायचे की नाही, त्याची व्याप्ती, पोलीस संरक्षण काढून टाकायचे की नाही याबाबतचा अंतिम निर्णय घ्यावा व हा निर्णय संबंधित पोलीस अधिक्षक किंवा पोलीस आयुक्त (त्या-त्या प्रकरणानुसार) यांना कळविण्यात यावा. सदर निर्णय प्राप्त झाल्यानंतर, संबंधित पोलीस अधिक्षक किंवा पोलीस आयुक्त यांनी त्यानुसार पुढील आवश्यक ती कार्यवाही करावी.

क) पोलीस महासंचालक स्तरावरील राज्यस्तरीय समिती.

१.	पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	अध्यक्ष
२.	अतिरिक्त पोलीस महासंचालक (कायदा व सुव्यवस्था), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	सदस्य

३.	आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	सदस्य सचिव
४.	विशेष पोलीस महानिरीक्षक (संबंधित परिक्षेत्र)	सदस्य
५.	संबंधित पोलीस आयुक्त किंवा प्रतिनिधी	सदस्य
६.	विशेष पोलीस महानिरीक्षक (व्हीआयपी सुरक्षा)	सदस्य

(टीप : समितीच्या अध्यक्षांच्या अनुपस्थितीमध्ये, अतिरिक्त पोलीस महासंचालक (कायदा व सुव्यवस्था), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे समितीचे अध्यक्ष म्हणून काम पाहतील.)

१०. एखाद्या प्रकरणी कोणत्याही मा.न्यायालयाने (मा.उच्च न्यायालयासह) दिलेल्या निर्णयाच्या अंमलबजावणीचा किंवा कार्यवाहीचा भाग म्हणून एखाद्या व्यक्तीस पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आले असेल, तरीही पुरविण्यात आलेल्या अशा पोलीस संरक्षणांच्या प्रकरणांचे पुनर्विलोकन सदर समितीने करावे. तसेच पुनर्विलोकन केल्यानंतर बदललेल्या परिस्थितीनुसार अशा व्यक्तीस यापुढे पोलीस संरक्षण पुरविणे आवश्यक नसल्याचे जर समितीचे मत झाल्यास, सदर बाब तात्काळ संबंधित मा.न्यायालयाच्या निदर्शनास आणून, त्या व्यक्तीस पुरविण्यात आलेल्या पोलीस संरक्षणाचा पुनर्विचार किंवा सदर पोलीस संरक्षण काढून घेण्याबाबतची विनंती मा.न्यायालयास करण्यात यावी. तसेच सदर व्यक्ती त्याला/ तिला पुरविण्यात आलेल्या पोलीस संरक्षणाचा गैरवापर करत असल्याची बाब निदर्शनास आल्यास, सदर बाब / वस्तुस्थिती योग्य त्या कागदपत्रांसह संबंधित मा.न्यायालयाच्या निदर्शनास आणून, पुरविण्यात आलेल्या पोलीस संरक्षणाचा पुनर्विचार किंवा पूर्वी दिलेले आदेश मागे घेण्याबाबत मा.न्यायालयास विनंती करण्यात यावी.

११. पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आलेल्या व्यक्तीने, जर संरक्षणासाठी तैनात असलेल्या पोलीसांना तिच्या / त्याच्या सोबत एखाद्या विशिष्ट प्रसंगी एखाद्या विशिष्ट ठिकाणी येण्यास प्रतिबंध / मनाई केल्यास, सदर बाब संबंधित पोलीस कर्मचाऱ्याने लेखी स्वरुपात संबंधित पोलीस अधिक्षक किंवा पोलीस आयुक्त, (त्या-त्या प्रकरणानुसार) यांना त्वरित कळवावी. जर, अशा प्रकारचा लेखी अहवाल पुन्हा पुन्हा प्राप्त होत असेल, तर संबंधित पोलीस अधिक्षक किंवा पोलीस आयुक्त (त्या-त्या प्रकरणानुसार) यांनी सविस्तर चौकशीनंतर, या एकमेव कारणास्तव सदर व्यक्तीस पुरविण्यात आलेले पोलीस संरक्षण काढून घेण्याचा निर्णय घेता येईल.

१२. जिवीतास धोका असलेल्या व्यक्तीस पोलीस संरक्षण देण्याकरिता आवश्यक असलेला कर्मचारीवर्ग हा संबंधित पोलीस मुख्यालयाकडूनच पुरविण्यात यावा. दैनंदिन कामकाजावर विपरित परिणाम होऊ नये म्हणून एखाद्या ठराविक पोलीस ठाण्यातील कर्मचारीवर्ग पोलीस संरक्षणाकरिता पुरविण्यात येऊ नये. तसेच, पोलीस मुख्यालयाकडून असे कर्मचारीवर्ग पुरविल्याने एका पोलीस मुख्यालयांतर्गत, विविध व्यक्तींना देण्यात येणाऱ्या पोलीस संरक्षण व्यवस्थेची एक मध्यवर्ती यंत्रणा उभी करता येईल. अशा प्रकारच्या कर्तव्यामध्ये नियुक्त केलेल्या पोलीस कर्मचाऱ्यांची किमान दर तीन महिन्यांनी बदली करण्यात यावी.

१३. एखाद्या प्रकरणामध्ये कायद्याची योग्य ती प्रक्रिया पूर्ण केल्यानंतर असे आढळून आले की, संबंधित व्यक्तीच्या जीवाला धोका आहे, तर अशी व्यक्ती जोपर्यंत शुल्क / मोबदला देत नाही तोपर्यंत त्या व्यक्तीला पोलीस संरक्षण देता येणार नाही असे म्हणणे अयोग्य व अव्यवहारिक ठरेल. तसेच एखाद्या व्यक्तीच्या जीवाला धोका असेल व ती व्यक्ती पोलीस संरक्षणापोटी लागणारे शुल्क भरत असेल किंवा नसेल तरीही, त्या व्यक्तीचे संरक्षण करणे हे राज्य शासनाचे कर्तव्य आहे. तथापि, याचा अर्थ असा होत नाही की, जी व्यक्ती पोलीस संरक्षणापोटी लागणारे शुल्क भरण्यास सक्षम आहे, अशा व्यक्तीस नि:शुल्क पोलीस संरक्षण देण्यात यावे. एखादी व्यक्ती अशा पोलीस संरक्षणाचे शुल्क देण्यास आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असेल तर, जनतेच्या पैशातून (public exchequer) अशा संरक्षणाचा खर्च करुन, प्रामाणिक करदात्यांचा पैशाचा अपव्यय करणे योग्य ठरणार नाही. एखाद्या व्यक्तीस त्याच्या विनंतीवरुन पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आले, तर अशा व्यक्तीकडून संरक्षणापोटी "सुरक्षा शुल्क" वसूल करण्याची तरतूद, मुंबई पोलीस कायदा, १९५१, कलम ४७ मध्ये आहे. त्यामुळे या शासन निर्णयानुसार, ज्या व्यक्तीस पोलीस संरक्षण पुरविण्यात येईल, त्यांना सदर संरक्षणापोटी शुल्क भरणे बंधनकारक आहे. यापुढे पोलीस संरक्षणापोटी आकारण्यात येणा-या शुल्कास संक्षिप्तपणे "संरक्षण शुल्क" असे संबोधिले जाईल.

१४. सदर संरक्षण शुल्क, खाली दिलेल्या सूत्रानुसार ठरविण्यात येईल आणि ते शुल्क ज्या व्यक्तीस पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आले आहे त्यास लागू होईल. सदर सूत्रानुसार येणारे शुल्क त्या व्यक्तीकडून वसूल करण्यात यावे.

तथापि, एखाद्या व्यक्तीच्या आयकर प्रपत्रानुसार त्याचे मासिक उत्पन्न रु.५०,०००/- (रुपये पन्नास हजार फक्त) पेक्षा कमी असेल तर त्याला सदर संरक्षण शुल्क लागू होणार नाही. तसेच ज्या व्यक्तीस पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आले आहे, त्या पोलीस संरक्षणासाठी आकारण्यात येणारे संरक्षण शुल्क हे त्याच्या / तिच्या आयकर प्रपत्रानुसार असलेल्या स्थूल उत्पन्नाच्या १५% पेक्षा अधिक असू नये.

१५. सदर संरक्षण शुल्क ठरविण्याकरिता व पुरविण्यात आलेल्या पोलीस संरक्षणाचा खर्च वसूल करण्याकरिता खालील सूत्र वापरावे. त्यानुसार पोलीस संरक्षणासाठी नियुक्त केलेल्या पोलीस कर्मचाऱ्याचे सरासरी वेतनाचे मूल्य खालील सुत्राप्रमाणे काढण्यात यावे.

अे = एम + (५/६ - एक्स/७ x डी)

अे = सरासरी वेतन
एम = वेतनश्रेणीतील कमीत कमी टप्पा
एक्स = वेतनश्रेणीतील वेतनवाढीचा काळ
डी = वेतन श्रेणीतील कमाल व किमान टप्पयातील फरक

एकूण वेतनाची रक्कम काढताना वरीलप्रमाणे परिगणना करुन आलेल्या रकमेमध्ये महागाई भत्ता / घरभाडे भत्ता / स्थानिक पूरक भत्ता/ प्रवास भत्ता मिळवून एकूण वेतन काढण्यात यावे. तसेच संबंधित पोलीस / अधिकारी यांच्या प्रशिक्षणावर झालेला खर्च तसेच त्याला मिळणारे अनुषंगिक इतर लाभ लक्षात घेता, एकूण वेतनामध्ये त्याच्या ५०% एवढी रक्कम जमा करुन संरक्षणासाठी दयावयाची एकूण मासिक रक्कम काढण्यात यावी. तसेच एका दिवसाचे वेतन काढण्यासाठी ३० दिवसांचा महिना समजण्यात यावा.

तसेच हे ही स्पष्ट करण्यात येते की, पोलीस कर्मचाऱ्यासोबत जर पोलीसांचे वाहनही संरक्षणाकरिता दिले असल्यास, ते वाहन चालवण्याचा / इंधनाचा खर्च, वाहनाच्या देखभाल व दुरुस्तीचा खर्च व वाहनचालकाचे वेतन इ. सर्व खर्च, वरीलप्रमाणे काढलेल्या रकमेमध्ये जमा करुन येणारी एकूण रक्कम ही संरक्षण दिलेल्या व्यक्तीकडून वसूल करण्यात यावी.

महागाई भत्ता हा दर सहा महिन्यांनी वाढत असल्यामुळे, दरवर्षी १ जुलै रोजी प्रत्येक पदासाठी वरील सुत्राप्रमाणे आकारावयाच्या संरक्षण शुल्कामध्ये ५% ची वाढ करुन सदरचे संरक्षण शुल्क पुनर्निधारीत करावे व त्यानुसार वाढीव शुल्क आकारण्यात यावे.

१६. संसद / विधानसभा/ विधान परिषद सदस्य यांना त्यांचे कर्तव्य बजावत असताना त्यांच्या कामकाजाच्या अनुषंगाने जर पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आले असेल, तर अशा प्रकरणी त्यांना पोलीस संरक्षणासाठी संरक्षण शुल्क लागू होणार नाही.

तसेच शासकीय, निमशासकीय व महामंडळाच्या सेवेत कार्यरत असलेले अधिकारी / कर्मचारी यांना त्यांची शासकीय कर्तव्ये बजावत असताना, जर पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आले असेल तर अशा अधिकारी / कर्मचारी यांनासुध्दा पोलीस संरक्षणासाठी संरक्षण शुल्क लागू होणार नाही.

परंतु असेही स्पष्ट करण्यात येते की, सदर अधिकारी/ कर्मचारी यांना त्यांच्या शासकीय कर्तव्य बजाविण्याव्यतिरिक्त इतर कारणांसाठी पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आले असल्यास, सदर पोलीस संरक्षणासाठी वरील सूत्राप्रमाणे संरक्षण शुल्क आकारुन, त्या अधिकारी/ कर्मचारी यांच्याकडून वसूल करण्यात यावे.

१७. गुन्हेगारी पार्श्वभूमी असलेल्या व्यक्तींच्या सुद्धा जीवीतास धोका असू शकतो. तथापि, बहुतांश वेळा हा धोका त्यांच्या बेकायदेशीर कृत्ये, दुष्कृत्ये व गैरवर्तन यामुळेच निर्माण झालेला असतो. अशा व्यक्तींस पोलीस संरक्षण पुरविल्यास ते त्याचा दुरुपयोग करण्याची शक्यता असते किंवा या संरक्षणाचा उपयोग अधिक गुन्हे करण्यासाठी करु शकतात. तथापि, एखाद्या विशेष आणि अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये किंवा एखाद्या विशेष प्रसंगी किंवा विशिष्ठ ठिकाणी, जर अशा व्यक्तीच्या जीवीतास खरोखरच धोका असेल आणि त्या व्यक्तीने पोलीस संरक्षण मिळावे म्हणून रीतसर अर्ज केला असेल तर, संबंधित पोलीस अधीक्षक किंवा पोलीस आयुक्त (त्या-त्या प्रकरणानुसार) यांना सर्व संबंधित बाबींचा विचार करुन तसेच त्याच्या जीवीतास असणाऱ्या धोक्याचे गांभीर्य ओळखून त्यानुसार, सदर व्यक्तीस पोलीस संरक्षण पुरविण्याबाबत निर्णय घेण्याची मुभा राहील.

१८. ज्या व्यक्तीस पोलीस संरक्षण पुरविण्याचे निश्चित झाले आहे, त्याच्याकडून त्यापोटी आकारण्यात येणारे संरक्षण शुल्क प्राप्त होईल याची हमी राहावी याकरिता सदर व्यक्तीकडून, तीन महिन्याच्या संरक्षण शुल्काची रक्कम बँक गॅरंटीच्या रुपाने आगाऊ जमा करणे बंधनकारक राहील. सदर व्यक्तीने किंवा त्याच्या वतीने इतर व्यक्तीने तीन महिन्यांच्या संरक्षण शुल्काइतकी रक्कम जमा केल्यानंतरच त्याचे पोलीस संरक्षण चालू ठेवण्यात यावे. जर एखाद्या व्यक्तीस पोलीस संरक्षण पुरविण्यात आले असेल व ती व्यक्ती तीन महिन्याइतकी संरक्षण शुल्काची रक्कम आगाऊ भरण्यास नकार देत असेल तर संबंधित पोलीस अधिक्षक किंवा पोलीस आयुक्त (त्या-त्या प्रकरणानुसार) यांनी अशा प्रकरणाचा तातडीने आढावा घेऊन सदर व्यक्तीस पुरविण्यात आलेले पोलीस संरक्षण पुढे चालू ठेवण्याची आवश्यकता आहे किंवा नाही याबाबत निर्णय घ्यावा.

१९. एखाद्या व्यक्तीकडून संरक्षण शुल्काची रक्कम येणे बाकी असेल तर ही थकबाकी दंडात्मक कारवाईद्वारे किंवा त्याने दिलेल्या बँक गॅरंटीच्या रकमेतून वसूल करावी. पोलीस अधीक्षक किंवा पोलीस आयुक्त यांनी थकीत संरक्षण शुल्काच्या रकमेची वसुली जमीन महसूल थकबाकी समजून प्राधान्याने वसुल करण्याबाबतची कार्यवाही करावी.

२०. पोलीस संरक्षण पुरविण्यापूर्वी सदर व्यक्तीच्या सर्व बँक खात्याचा तपशील तसेच त्याच्या नावावर असणाऱ्या इतर मालमत्तेचा तपशील प्राप्त करुन घेण्यात यावा, जेणेकरुन संरक्षण शुल्क थकित झाल्यास, महाराष्ट्र जमीन महसूल (जमीन महसूल वसुली

संदर्भातील) कायदा १९६७ अंतर्गत नियम १७(२) नुसार जमीन महसूलाची थकबाकी समजून सदर थकित संरक्षण शुल्काची रकक्म वसूल करावी.

२१. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी सदर मार्गदर्शक सूचना सर्व संबंधित पोलीस अधिकारी व सर्व पोलीस ठाणे यांच्या निदर्शनास आणून, त्यांची काटेकोरपणे व तातडीने अंमलबजावणी करण्याबाबत त्यांना सूचना दयाव्यात.

२२. मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल असलेली जनहित याचिका क्र.७७/२०१६ मध्ये महाअधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी शासनाच्या वतीने या प्रकरणी शासन निर्णयाचे इंग्रजी प्रारुप मा.उच्च न्यायालयात सादर केले होते. सदर प्रारुपास मा.उच्च न्यायालयाने सहमती दर्शविली आहे. हा शासन निर्णय इंग्रजी शासन निर्णयाचा मराठी अनुवाद असल्याने, या शासन निर्णयामध्ये काही संदिग्धता उदभवल्यास, इंग्रजी शासन निर्णयाचा सुलभ संदर्भासाठी अवलंब करण्यात यावा.

२३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून, त्याचा संगणक संकेतांक क्र.२०१७११२११७१७४५७०२९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

Hussein Alimiya Mukadam

Digitally signed by Hussein Alimiya Mukadam
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Home Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=6ec81cd542d1ef02798f37eb2f964c23fcdfbd8b40c5378f934679289bc26def, serialNumber=d1391c614871bb6e825b5f9341bd3ae559abf68b1b3e47c8c1d8d13329cdb465, cn=Hussein Alimiya Mukadam
Date: 2018.01.09 12:24:06 +05'30'

(हुसेन अ. मुकादम)
कक्ष अधिकारी, गृह विभाग

प्रत :

१. मा.राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
३. मा.विरोधी पक्ष नेता (विधानपरिषद/विधानसभा), विधानभवन, मुंबई.
४. मा.राज्यमंत्री (गृह) (शहरे/ग्रामीण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
५. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
६. मा.महाअधिवक्ता, उच्च न्यायालय, मुंबई.
७. अपर मुख्य सचिव (गृह), मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
८. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
९. प्रधान सचिव (अपिल व सुरक्षा), गृह विभाग, मुंबई
१०. प्रधान सचिव (विशेष), गृह विभाग, मुंबई
११. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

१२.सर्व पोलीस आयुक्त
१३.आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१४.सर्व जिल्हाधिकारी
१५.विशेष पोलीस महानिरीक्षक (सर्व परिक्षेत्र)
१६.सर्व पोलीस अधीक्षक
१७.निवडनस्ती , गृह विभाग/कार्या.विशा-४

Guidelines for providing protection by the police to persons facing threat to life……..

Government of Maharashtra
Home Department

Govt. Resolution No.SUT 1014/C.R. No.249/Special-4

Madame Cama Road, Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai -400 032.
Dated: 04 January, 2018

<u>Read</u>:- Government Circular Home Department No. SSA/10/2000/1/Special-4 dated 03/01/2000

<u>RESOLUTION</u>

<u>Introduction:-</u>

The State Government had issued captioned Circular dated 3rd January 2000 laying down guidelines for providing police protection to private citizens. In PIL No.77 of 2016, the Hon'ble Bombay High Court passed an Order on 20th September, 2017 and *inter-alia* directed the State Government to take a call and re-visit the aforesaid circular of 2000 or any other parameter or criteria, by which such police protection is extended. Accordingly, the State Government has revisited the captioned Circular and has also discussed various issues relating thereto with all stakeholders. After giving its due consideration to the views expressed by all the concerned in that regards, these guidelines are being issued, for providing protection by police to persons facing threat to their life, in suppression of all earlier guidelines, including guidelines issued by the captioned Circular dated 3rd January, 2000 in that regard.

<u>Government Resoultion:-</u>

The Government Circular dated 3rd January, 2000 and earlier all other circulars pertaining to the guidelines for providing protection by police to persons facing threat to their life are being superseded and new guidelines are being defined as below.

1. As a first principle, under normal circumstances, a person is neither entitled to a police protection as a matter of right nor can it be granted as a matter of course. Certainly, it is neither a commodity that can be purchased nor is it a

service which can be availed by payment of service charges. No doubt, in an appropriate case it will be the obligation of the State, in public interest, to extend the police protection to a citizen whose life is under a threat, whichever may be the source and/or origin thereof and whatever may be the extent thereof. The seriousness of such threat decides, not only as to whether or not police protection ought to be granted but also, the extent thereof, including the duration, degree and/or category thereof.

2. No person shall be provided police protection, without following the guidelines prescribed by this Resolution. These guidelines shall apply for providing police protection to all private citizens, whosoever he or she be and whichever position he or she be occupying, save and except persons holding public offices, Constitutional posts and persons to whom police protection has been already provided or is required to be provided in terms of the guidelines issued by the Ministry of Home Affairs Government of India.

3. While granting police protection in terms of these guidelines, social status of the persons to whom such protection is being granted, would be totally irrelevant. The only relevant factor, in this regard, would be the actual and factual threat to the life of the concerned person and the extent thereof. The concerned Superintendent of Police or the Commissioner of Police as the case may be, shall alone be the appropriate and/or competent authority to take a decision in this regard.

4. It is made clear that the decision, whether or not to grant such protection, the extent thereof, and the duration thereof shall be taken by the concerned Superintendent of Police or the Commissioner of Police as the case may be and the concerned person to whom the protection is to be granted, if any and if at all, will not be entitled to make any claim in that regard as of right.

5. Upon receipt of credible information or upon receipt of a claim or a complaint in writing from any persons to the effect that there is a threat to the life

of a citizen, a preliminary enquiry shall be held with utmost urgency, to test the veracity of such an information, claim or complaint. In this process, specific enquiry shall be held not only as to the nature and extent of such threat but also as to the source thereof. If *prima facie* substance is found in such an information, claim or complaint, immediate police protection, proportionate to the threat perception be provided to such a person.

6. Thereafter, a detailed enquiry in that regard be held and the same be completed within a shortest practicable time. As a result of such a detailed enquiry, if no substance is found with such an information, claim or complaint the police protection so granted shall be withdrawn forthwith.

7. On the other hand, as a result of the aforesaid detailed inquiry, if in case adequate substance is found in such an information, claim or complaint, after determining the extent of such a threat and the nature thereof, the extent of police protection and its duration shall be decided.

8. A periodical review in this regard shall be conducted by the following Committee preferably after every Three English Calendar Months. After reviewing the seriousness of the threat perception, appropriate decision shall be taken by the said Committee of either increasing or decreasing or totally withdrawing the police protection so granted, as the case may be.

(A) Committee at the level of Police Commissionerate Level

1	Commissioner of Police / Joint Commissioner of Police	Chairman
2	Additional Commissioner of Police/ Deputy Commissioner of Police (Special Branch)	Member Secretary
3	Joint /Additional Commissioner of Police (Crime)	Member
4	Deputy Commissioner of Police (Concerned Zone)	Member

(B) District Level Committee

1	Superintendent of Police	Chairman
2	Deputy Superintendent of Police (Head Quarters)	Member
3	Deputy Superintendent of Police or Police Inspector (concerned unit) Local Crime Branch	Member Secretary
4	Inspector of Police (District Special Branch)	Member

9. A Review Committee constituted under the Chairmanship of the Director General of Police, as set out hereunder, shall after every Six English Calendar months, review decisions taken by all the Police Commissioners and the Superintendents of Police from the entire State in regard to grant of such police protection. The aforesaid Committee after taking a review in the aforesaid regard, will take a final decision as to the continuation of, as also the extent of, grant of such police protection or not and inform accordingly to the concerned Superintendent of Police or the Commissioners of Police as the case may be. Upon receipt of such instructions, the concerned Superintendent of Police or the Commissioner of Police shall forthwith act accordingly.

1	Director General of Police, Maharashtra State, Mumbai	Chairman
2	Additional Director General of Police, (Law and Order), Maharashtra State, Mumbai	Member
3	Commissioner, State Intelligence Department, Maharashtra State, Mumbai	Member Secretary
4	Special Inspector General of Police, (Concerned Zone)	Member
5	Concerned Commissioner of Police or Representative	Member
6	Special Inspector General of Police (VIP Security)	Member

(**Note:** Additional Director General of Police (Law and Order), Maharashtra State, Mumbai, shall act as Chairman in absence of the Chairman of the committee.)

10. If police protection is granted to a person in execution of and/or in implementation of a specific order passed by any Court, including the Hon'ble High Court, even such cases shall be considered and the threat perceptions claimed by the person under protection shall be reviewed by the said committee independent of the directions of the Hon'ble Court in its every meeting. After such an exercise if the said committee forms an opinion that in view of changed circumstances the police protection so ordered by the Hon'ble court need not be continued, appropriate steps be immediately taken to bring the changed circumstances to the kind notice of the concerned Hon'ble Court with a specific request for reviewing and/or recalling of its order of ordering grant of police protection to such a person. In case if such a person is reported to have been misusing the police protection so granted to him or her, even such facts and circumstances may be documented from time to time and the same also be brought to the notice of the Hon'ble Court while seeking such a review and/or recalling of its earlier order.

11. If a person to whom such a police protection is provided, refuses to allow the police so provided for his/her protection to accompany him/her to a particular place on a particular occasion, the concerned police personnel must submit a report to that effect in writing immediately to the concerned Superintendent of Police or the Commissioner of Police as the case may be. In case of receipt of such repeated reports, it will be open for the concerned Superintendent of Police or the Commissioner of Police as the case may be, after holding an appropriate enquiry in that regard, to withdraw the police protection so granted, on this ground alone.

12. The Police Personnel to be assigned with the job of giving such police protection shall be provided only from the concerned Police Headquarters and not by withdrawing them from a particular Police Station, as such withdrawal adversely affects the regular work to be carried out by such police station. This will also ensure a centralized mechanism of providing such police protection to various individuals within a particular police headquarter. The individual police

personnel who are assigned with such duties must be changed on regular basis, at least once in every three months.

13. It may be true, as a first principle, that it will not be appropriate, just and proper in all cases in which, by following due procedure established by law, though a conclusion is drawn that there is a threat to the life of a citizen, he will not be granted police protection unless he pays for it, as in such cases the State will be discharging its legal obligation and duty in extending police protection to a citizen whose life is held to be under threat, whether or not he/she pays for it. However, the aforesaid does not mean that those citizens who can afford to pay for such a police protection should not be appropriately charged for the same. If one can financially afford to pay for such police protection there is no reason why tax payers' money should be used for grant of such protection by causing a drain on the public exchequer. Section 47 of the Mumbai Police Act, 1951 also provides for recovery of protection fee for providing such protection to a person at his request. Therefore, persons to whom police protection is granted in terms of this Resolution shall be liable to pay for it, which shall be hereinafter referred to as **'the protection fee'** for the brevity.

14. The protection fee shall be calculated in terms of the formula set out hereunder and shall be charged and recovered accordingly from the person to whom the police protection is so granted as setout hereunder. However, the protection fee shall not be charged to such person whose income is below Rs. 50,000/- per month, in terms of his or her relevant Income tax returns. It is also made clear that the total protection fee shall not, in any case exceeds 15% of the gross income, in terms of his or her relevant Income tax returns, of such person to whom the police protection is so granted.

15. For the purpose of calculating the protection fee and for recovering the expenditure towards grant of protection, average pay of each police personnel provided for police protection, the cost may be worked out as per formula given below:

A = M+ (5/6-X/ 7x D)

Where, A = average pay
M = Minimum stage in the pay-scale
X = Increment period in the pay-scale
D = Difference in the Maximum and Minimum stage in the pay -scale.

The DA / HRA/ CLA /Travelling Allowance should be added in the aforesaid amount to arrive at the figure of the total salary. Taking into consideration the expenditure incurred on the Training given to the concerned Police Staff/Officers and the incidental benefits available to them, 50% of the total salary should be added to the figure of the total salary and the total amount thus arrived at shall form the total monthly protection fee to be recovered from the protected person. It is clarified that to determine the salary of one day, a month shall be considered of 30 days.

It is further made clear that if in addition to the police personnel, if a police vehicle is also provided, expenditure incurred on the running as also maintenance of the vehicle and the salary of the driver, computed in the above terms should also be charged and recovered from such protected person.

Considering the fact that the Dearness Allowance is enhanced after every six months, the protection fee for each police personnel should be re-determined once in every year on 1st July by increasing the previous protection fees by 5%.

16. However, it is clarified that such fee shall not be charged to any Member of the Parliament or Member of the Legislative Assembly or Member of the Legislative Council for the protection provided to them in connection with any work undertaken by them towards discharge of their official duties. No fees shall be charged to the officers or staff in service of the Government or Semi-Government and/or Corporations of the State Government, if the police protection is provided to them in performance of their official duties. It is clarified that in case if police protection is granted to such officers or staff for any purpose other

than such official work, appropriate amount towards the protection fess shall be recovered from them, in terms aforesaid.

17. Persons having criminal antecedents may also have threat to their life. However, more often than not, these threats are creations of their own illegal activities, if not misdeeds or misconducts. Upon grant of police protection, such persons are likely to misuse the police protection and/or utilize it to commit further offences. However, in special and exceptional circumstances or at a particular place or event, where there is instant and real threat to life of such persons and if such person files an application for grant of police protection, the concerned Commissioner of Police or the Superintendent of Police, as the case may be, at his/her discretion consider such application in its proper perspective and by taking into consideration all the relevant factors decide such application, depending upon the threat perception.

18. In order to secure the payment of protection fee to the State by such person to whom police protection is granted, it will be mandatory for such person to submit an appropriate Bank Guarantee equivalent to three month's Protection fees payable by him or her to the State, at the time of confirmation of grant of police protection to him or her. The police protection shall be continued only after the concerned person or on his behalf an amount equivalent to three month's protection fees is deposited in advance with the State. If the person to whom such police protection is granted refuses to pay such amount in advance, then the concerned Superintendent of Police or the Commissioner of Police as the case may be, urgently review his or her case as to whether or not continuation of such police protection is needed.

19. In case any amount is found due and payable from any person towards protection fees, in addition to the other coercive modes of recovery, such amount may be recovered from such person by invoking the aforesaid Bank Guarantee. In any case such amount will be recoverable as arrears of Land Revenue and all

requisite steps shall be taken by the concerned Superintendent of Police or the Commissioner of Police as the case may be on priority basis.

20. Details of the Bank Account and other properties in the name of the person to whom the protection is given should be obtained from him before providing protection, so that when the protection fee becomes overdue, it will facilitate the recovery of the overdue amount from such person as arrears of Land Revenue under Rule 17(2) of the Maharashtra Land Revenue (Regarding Recovery of Land Revenue) Rules, 1967.

21. These guidelines should be brought to the notice of concerned Police Officers and all Police Stations and they should be enforced scrupulously with immediate effect.

22. This Government Resolution is available on website www.maharashtra.gov.in of the Government of Maharashtra and it's code is 201711211717457029. This Resolution is being issued under digital signature.

By order and in the name of Governor of Maharashtra.

Hussein Alimiya Mukadam

Digitally signed by Hussein Alimiya Mukadam
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Home Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=6ec81cd542d1ef02798f37eb2f964c23fcdfbd8b40c5378f934679289bc26def, serialNumber=d1391c614871bb6e825b5f9341bd3ae559abf68b1b3e47c8c1d8d13329cdb465, cn=Hussein Alimiya Mukadam
Date: 2018.01.09 12:24:31 +05'30'

(Hussein A. Mukadam)
Section Officer, Home Department

Copy to:-

1. Secretary to Hon'ble Governor of Maharashtra, Raj Bhavan, Mumbai
2. Principal Secretary to Hon'ble CM, Maharashtra State, Mumbai
3. Hon'ble Opposition Leader (Legislative Council/Assembly), Mumbai
4. Hon'ble Minister of State Home (Rural/Urban), Mantralaya, Mumbai
5. Chief Secretary, Maharashtra State, Mumbai
6. Advocate General, Maharashtra State, Mumbai
7. Additional Chief Secretary (Home), Mantralaya, Mumbai
8. ACS/Pr.Secy/Secretary (Revenue and Forest Dept.), Mantralaya, Mumbai
9. Principal Secretary (Appeals and Security), Home Department, Mumbai
10. Principal Secretary (Special), Home Department, Mumbai

11. Director General of Police, Maharashtra State, Mumbai
12. Commissioner of Police (All)
13. Commissioner, State Intillegence Department, Mumbai
14. All Collectors
15. Special Inspector General of Police (All)
16. Superintendent of Police (All)
17. Special-4 Desk, Home Department (Select File)